

КОМУНАЛЬНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХОРТИЦЬКА НАЦІОНАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНА
АКАДЕМІЯ» ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

Кафедра спеціальної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор комунального
вищого навчального закладу

«Хортицька національна навчально-
реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради

О. Л. Позднякова

2016 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ППН14 «Неврологічні основи логопедії»

Галузь знань	0101	Педагогічна освіта
Напрямок підготовки	6.010105	«Корекційна освіта (за нозологіями)»
Освітньо-кваліфікаційний рівень		«бакалавр»

2016–2017 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Неврологічні основи логопедії» для студентів другого курсу факультету реабілітаційної педагогіки та соціальної роботи освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напряму підготовки 6.010105 «Корекційна освіта (за нозологіями)».

РОЗРОБНИК:

Лопатинська Н. А., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної освіти, в. о. декана факультету реабілітаційної педагогіки та соціальної роботи

Розглянуто на засіданні кафедри спеціальної освіти
протокол від «01» вересня 2016 року № 01

В.о. завідувача кафедри
спеціальної освіти

А. В. Турубарова

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		форма навчання	денна
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 01 Освіта (шифр і назва)	Нормативна	
	Спеціальність 016 Спеціальна освіта	Семестр	III-й
Модулів – 5	Освітній рівень: перший (бакалаврський)	Аудиторні години: 60 год	
Змістових модулів – 3		Лекції: 14 год.	Практичні, семінарські: 46 год.
Загальна кількість годин – 120			Лабораторні: год
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3,5 самостійної роботи студента – 3,3		Самостійна робота 60 год.	
		ІНДЗ: 0 год.	
		Вид контролю: екзамен	

2. ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Робоча навчальна програма з дисципліни «Неврологічні основи логопедії» є нормативним документом Хортицької національної академії, який розроблено кафедрою спеціальної освіти на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів відповідно до навчального плану напряму підготовки 6.010105 – «Корекційна освіта (логопедія)» для денної форми навчання. В основі робочої навчальної програми «Неврологічні основи логопедії» є типова навчальна програма з дисципліни: «Неврологічні основи логопедії», укладач Рождественська М.В. – К., 2010.

Курс „Неврологічні основи логопедії” має чітку професійну спрямованість під час підготовки майбутніх спеціалістів, які орієнтовані на роботу із дошкільниками та учнями початкових класів, які мають відхилення психофізичного розвитку.

Навчальна програма з дисципліни “Неврологічні основи логопедії”, тісно пов’язана з вивченням найбільш складних аспектів логопедичної проблематики, представляє оглядовий курс в складі теоретичної та практичної підготовки спеціаліста.

Мета курсу: ознайомити студентів із неврологічними основами логопедії як наукою, що вивчає неврологічні механізми мовлення, їх етіологію, механізми та симптоматику; сформулювати поняття про механізми різних форм мовленнєвих порушень, обумовлених органічними порушеннями моторних структур центральної нервової системи, системні порушення мовлення органічного генезу при алалії та афазії, внаслідок уражень кори лівої півкулі головного мозку, механізми функціональних та органічних розладів мовленнєвої діяльності при заїканні для забезпечення диференційованого підходу у навчанні та вихованні дітей з особливостями психофізичного розвитку в практичній діяльності вихователя дошкільного закладу, інклюзивного, інтегрованого та спеціального класу, навчально-реабілітаційних закладів тощо.

Предмет навчальної дисципліни. Неврологічні основи патології мовлення, лікувальні та педагогічні заходи у дітей з різними формами мовленнєвої патології.

Завдання курсу:

Методичні – підготувати студентів з теоретичних питань етіології, патогенезу та симптоматики захворювань нервової системи в обсязі, необхідному майбутнім спеціалістам для ефективної організації розвитку та корекції мовленнєвих процесів у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.

Пізнавальні – ознайомитись з різними формами патології мовлення, що виникають при локальних ураженнях різних структур головного мозку; із причинами порушень нервової системи у дітей, їх проявами та ймовірними наслідками для мовленнєвого розвитку.

Практичні – навчити студентів використовувати теоретичні знання на практиці під час діагностики рівня мовленнєвого розвитку.

Виховні – виховувати у студентів працьовитість, фахову ерудицію, сумлінність, цілеспрямованість, відповідальність, дисциплінованість, самостійність.

Вивчення цього предмета сприяє розширенню професійного світогляду майбутніх корекційних педагогів, поглибленню загального рівня їхніх знань про людину, а також механізми її нервово-психічної та мовленнєвої діяльності.

Аудиторні практичні заняття відіграють провідну роль у формуванні навичок та застосуванні набутих знань. Вивчення курсу ґрунтується на засадах особистісно-орієнтованого навчання, побудові суб'єкт-суб'єктних стосунків із студентами.

Використовуються: описова, пояснювальна, ввідна, оглядова, проблемна, лекції, лекції-візуалізації, лекції із попередньо запланованими помилками, лекції-провокації, дискусії, моделювання, ділові ігри, розв'язання педагогічних ситуацій, програмовані та практичні нейрологодидактичні завдання, проведення занять у спеціальних закладах, перегляд відеозаписів.

Підвищенню ефективності практичних занять сприятиме передбачене програмою виконання індивідуального навчально-дослідницького завдання та завдань для самостійної роботи, зокрема реферативних досліджень з актуальних проблем нейрології та логопсихології.

Студенти, які вивчатимуть курс за запропонованою програмою, повинні знати клінічну анатомію і фізіологію нервової системи, симптоми ураження різних відділів нервової системи, інтерпретувати реалізацію довільних рухів; пояснювати симптоми центрального і периферичного парезів; аналізувати анатомо-фізіологічні особливості стріо-палідарної системи, мозочка та синдроми ураження; інтерпретувати поняття про чутливість, види чутливих розладів, топічні типи чутливих порушень; аналізувати анатомо-фізіологічні особливості та патологію нюхового і зорового аналізаторів; інтерпретувати синдроми ураження ококорухових, трійчастого, лицьового, слухового, язикоглоткового, під'язикового нервів та патологію I – XII пар черепних нервів; бульбарний і псевдобульбарний синдроми; аналізувати синдроми ураження кори головного мозку.

Комплексне використання різноманітних методів організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності студентів та методів стимулювання і мотивації їх навчання сприяють розвитку творчих засад особистості майбутнього фахівця-логопеда з урахуванням індивідуальних особливостей учасників навчального процесу й спілкування.

З метою формування професійних компетенцій широко впроваджуються інноваційні методи навчання, що забезпечують комплексне оновлення традиційного педагогічного процесу. Це, наприклад, комп'ютерна підтримка навчального процесу, впровадження інтерактивних методів навчання (робота в малих групах, мозковий штурм, ситуативне моделювання, опрацювання дискусійних питань, кейс-метод тощо).

Значна увага під час вивчення курсу приділяється словесним (пояснення, роз'яснення, розповідь-пояснення, бесіда, лекція, дискусія, робота з книгою тощо), наочним (ілюстрація, демонстрація мультимедійних презентацій; муляжів; схем, таблиць тощо), практичним методам: досліди, вправи, навчальна праця, практичні роботи, твори, реферати.

Самостійна робота студентів передбачає самостійну підготовку до аудиторних занять і модульного контролю. Тематика індивідуальних завдань

дозволяє студентам самостійно планувати терміни та обсяги змісту самостійної навчальної діяльності, прогнозувати її результативність. У процесі засвоєння знань з дисципліни студент повинен уміти готувати реферати, презентації і виконувати контрольні роботи. Участь у названих формах самостійної роботи закладає у студента первинні навички самостійної дослідницької діяльності, набуття навичок пошуку, опрацювання відповідних джерел інформації.

Реферати, презентації виконуються з метою закріплення, поглиблення та узагальнення знань, виявлення умінь їх застосовувати. Перевірка та рецензування контрольних робіт і рефератів є одною з основних форм контролю самостійної роботи студента протягом семестру.

Поряд з аудиторними заняттями планується виконання індивідуальної аудиторної роботи.

Форми контролю – поточний, проміжний, модульний, підсумковий семестровий контроль. Формою підсумкового контролю з дисципліни є екзамен.

В результаті вивчення дисципліни студент **повинен:**

знати: будову та функції нервової системи, закономірності формування мовлення в нормі та патології; функціональне значення різних відділів нервової системи для мовленнєвої діяльності; порушення мовлення внаслідок вроджених і набутих органічних уражень центральної і периферичної нервової системи; особливості порушення мовленнєвого розвитку у дітей із різними захворюваннями нервової системи всі форми мовленнєвої патології у дітей; принципи медичного обстеження дітей з порушенням мовлення та сенсорних систем зору та слуху; неврологічні порушення, що супроводжують мовленнєву патологію; організацію лікувально-профілактичних та педагогічних заходів допомоги дітей з порушеннями мовленнєвої сфери;

уміти: зібрати та вивчити анамнестичні дані дитини, проводити дослідження стану психофізичного розвитку дитини у відповідності з нормативними показниками, використовувати методи клінічної диференційованої діагностики раннього виявлення мовленнєвих розладів і методи профілактики; використовувати методи корекції і компенсації в залежності від наявності патології нервової системи; орієнтуватися по схемах та малюнках у локалізації мовленнєвої патології в області підкоркових структур, мозочка та корі головного мозку; досліджувати неврологічний стан дітей з мовленнєвою патологією; самостійно визначати діагностикою мовленнєві порушення; розробити корекційні заходи для різних форм мовленнєвої патології.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягнути таких результатів навчання (компетентностей): соціально-особистісними (здатність учитися, креативність, здатність до системного мислення, адаптивність і комунікабельність, турбота про якість виконуваної роботи); **загальнонауковими** (базові знання фундаментальних наук, в обсязі, необхідному для освоєння загальнопрофесійних дисциплін); **інструментальними** (здатність до письмової й усної комунікації рідною мовою, навички роботи з комп'ютером, навички управління інформацією); **професійними** (базові уявлення про неврологічну симптоматику осіб з порушеннями психофізичного розвитку, які є суб'єктами корекційної освіти; розуміння значення комплексного підходу у

наданні корекційних освітніх послуг; здатність застосовувати основні теоретичні та практичні методи аналізу та оцінки стану психофізичного розвитку осіб, які потребують корекційних освітніх послуг; уявлення про зміст корекційної роботи з різними групами осіб з порушеннями психофізичного розвитку та диференційованими методами корекційно-компенсаторної, реабілітаційної, розвивальної, попереджувальної роботи з ними; базові уявлення про основи правової, фінансової, медичної, реабілітаційної, соціально-побутової, психолого-педагогічної підтримки осіб з порушеннями психофізичного розвитку, принципи комплексного підходу до вирішення їхніх проблем; здатність до ділових комунікацій у професійній сфері, знання основ ділового спілкування, навички роботи в команді); **спеціалізовано-професійними** (здатність використовувати професійно-профільовані знання для виявлення осіб з порушеннями психофізичного розвитку та відбору їх у заклади корекційної освіти; здатність використовувати професійно-профільовані знання у діагностичному обстеженні осіб з порушеннями психофізичного розвитку; здатність використовувати професійно-профільовані знання у визначенні етіології, симптоматики, патогенезу, психологічних механізмів порушень психофізичного розвитку; здатність використовувати професійно-профільовані знання при визначенні рівня психофізичного розвитку осіб, що потребують корекційної освіти; прогнозуванні їхніх потреб у корекційно-педагогічних, спеціальних психологічних, медичних та соціальних послугах; здатність використовувати професійно-профільовані знання при здійсненні інформаційної роботи серед населення, стосовно питань корекційної освіти; здатність організовувати та здійснювати навчальну, корекційну, розвивальну та виховну роботу з особами, які мають порушення психофізичного розвитку з урахуванням структури порушення, вікових та індивідуальних особливостей осіб, вимог освітніх стандартів, програм навчання та виховання).

Міжпредметні зв'язки – курс спирається на основні знання курсу: „Анатомія, фізіологія та патологія дітей”, «Логопедія».

За навчальним планом спеціальності 6.010105 «Корекційна освіта (за нозологіями)» вивчення курсу передбачено у III семестрі. Навчальний план розділений на 3 змістові модулі. В тематичному плані представлено розділ кожного модуля за видами навчальних занять та самостійної роботи студентів. Загальний обсяг дисципліни складає чотири залікових кредити (120 годин), що об'єднує всі види навчальної діяльності студента: аудиторні заняття, самостійну роботу (в т.ч. підготовку до підсумкового контролю), контрольні заходи (модульний контроль).

Видами навчальної діяльності студентів згідно з навчальним планом є: а) лекції, б) практичні заняття, в) індивідуальні заняття, г) самостійна робота студентів (СРС).

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Неврологічне забезпечення мовленнєвої діяльності

Тема 1. Мозок та мовлення. Основні етапи дозрівання головного мозку

Розвиток різних відділів нервової системи в онтогенезі як передумова формування мовленнєвої та інших форм вищих психічних функцій. Принцип гетерохронного розвитку нервової системи та варіанти асинхронії.

Тема 2. Будова головного мозку

Анатомічна та функціональна асиметрія головного мозку. Великі півкулі головного мозку. Локалізація функцій і долі мозку. Стовбур головного мозку. Екстрапірамідна система. Функція екстрапірамідної системи. Вчення О.Р. Лурія про три функціональних блоки головного мозку людини.

Тема 3. Мовленнєві центри

Класичні дослідження П. Брока і К. Верніке. Мовленнєва зона Пенфілда.

Змістовий модуль 2. Неврологічні механізми порушень

Тема 4. Фізіологія черепно-мозкових нервів

Класифікація черепно-мозкових нервів. Загальна характеристика. Локалізація та функції черепно-мозкових нервів. Рухові порушення при ураженні черепно-мозкових нервів та їх дослідження.

Тема 5. Організація довільних рухів.

Довільні рухи та їх порушення. Основні шляхи довільних рухів: кірково-ядерний та кірково-спинальний. Параліч. Парез. Ознаки периферійного паралічу. Ознаки центрального паралічу. Проблема діагностики рухових порушень мовлення у дітей раннього віку. Види апраксій та атаксій.

Тема 6. Синдроми ураження екстрапірамідної системи.

Симптоми ураження мозочка. Симптоми ураження стріарної і палідарної систем. Клінічна картина гіперкінезів.

Тема 7. Порушення загальної чутливості.

Клінічна класифікація загальної чутливості. Види глибокої та складної чутливості.

Тема 8. Агнозії.

Агнозія. Види агнозій.

Змістовий модуль 3. Неврологічні основи патології мовлення**Тема 9. Дизартрія.**

Локалізація порушень при кожній формі дизартрії. Бульбарна, псевдобульбарна, мозочкова, екстрапірамідна, кіркова дизартрія.

Тема 10. Афазія.

Структура синдрому афазії за О. Р. Лурія. Класифікація афазій. Форми афазії з центральним дефектом порушення експресивного мовлення: еферентна та аферентна моторна афазія, динамічна афазія. Форми афазії з центральним дефектом порушення імпресивного мовлення: сенсорно-акустико-гностична афазія, акустико-мнестична, семантична; порушення номінативної функції мовлення при амнестичній афазії.

Тема 11. Порушення писемного мовлення

Функціональний склад письма. Мовленнєві аграфії . Гностичні форми аграфії . Механізми порушень при різних формах дисграфії. Читання та його розлади. Актуальні питання профілактики дисграфії та дислексії.

Тема 12. Алалія як системне недорозвинення мовлення

Причини, локалізація, механізми порушень видів алалії: моторної, сенсорної та сенсомоторної.

Тема 13. Функціональні розлади мовлення

Темпо-ритмічні розлади мовлення судомного та не судомного характеру.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	лаб.	інд.	СРС	
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1						
Неврологічне забезпечення мовленнєвої діяльності						
1. Мозок та мовлення. Основні етапі дозрівання головного мозку	7	1	2	-	-	4
2. Будова головного мозку	17	1	6	-	-	10
3. Мовленнєві центри	7	1	2	-	-	4
Контроль знань	2		2	-	-	
Разом за змістовим модулем 1	33	3	12	-	-	18
Змістовий модуль 2						
Неврологічні механізми порушень						
4. Фізіологія черепно-мозкових нервів	5	1	2	-	-	2
5. Організація довільних рухів.	9	1	2	-	-	6
6. Синдроми ураження екстрапірамідної системи.	9	1	2	-	-	6
7. Порушення загальної чутливості.	7	1	2	-	-	4
8. Агнозії.	5	1	2	-	-	2
Контроль знань	2		2	-	-	
Разом за змістовим модулем 2	37	5	12	-	-	20
Змістовий модуль 3.						
Неврологічні основи патології мовлення						
9. Дизартрія.	12	1	6	-	-	5
10. Афазія.	10	1	4	-	-	5
11. Порушення писемного мовлення	10	2	4	-	-	4
12. Алалія як системне недорозвинення мовлення	10	1	4	-	-	5
13. Функціональні розлади мовлення	6	1	2	-	-	3
Контроль знань	2		2	-	-	
Разом за змістовим модулем 3	50	6	22	-	-	22
Усього годин	120	14	46	-	-	60

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	№ теми	Назва теми	Кількість годин
1	2	3	
1	1	<p>Мозок та мовлення. Основні етапі дозрівання головного мозку.</p> <p><i>Завдання.</i></p> <p>1. Намалювати органогенез головного мозку.</p> <p>2. Здійснити порівняльний аналіз пропорцій черепа новонародженої та дорослої людини.</p> <p>3. Заповнити таблицю «Етапи становлення до мовленнєвої та мовленнєвої функцій»</p>	2
2	2	<p>Будова головного мозку.</p> <p><i>Завдання.</i></p> <p>1. Позначити на сагітальному розтині основні відділи мозку.</p> <p>2. Намалювати рельєфи латеральної та медіальної поверхні великих півкуль.</p> <p>3. Позначити локалізацію функцій головного мозку на латеральному розрізі.</p> <p>4. Намалювати базальні ядра.</p> <p>5. Позначити на схематичному малюнку мозку проєкційні, комісуральні та асоціативні волокна.</p> <p>6. Заповнити таблицю «Стовбур мозку».</p> <p>7. Намалювати структурно-функціональну модель інтегративної роботи мозку (за О.Р. Лурією).</p> <p>8. Довести анатомічну та функціональну асиметрію мозку.</p> <p>9. Навести прийоми визначення праворукості та ліворукості.</p>	6
3	3	<p>Мовленнєві центри</p> <p><i>Завдання.</i> Позначити на малюнку моторну зону П. Брока, сенсорну зону К. Верніке, мовленнєву зону Пенфілда.</p>	2
4	4	<p>Фізіологія черепно-мозкових нервів.</p> <p><i>Завдання.</i></p> <p>1. Виконати топографію черепно-мозкових нервів.</p> <p>2. Заповнити таблицю.</p>	2
5	5	<p>Організація довільних рухів.</p> <p><i>Завдання.</i></p> <p>1. Намалювати і підпишіть основні шляхи довільних рухів: кірково-ядерний та кірково-спинальний.</p> <p>2. Замалювати різновиди паралічів та парезів.</p> <p>3. Здійснити порівняльний аналіз симптоматики центрального та периферійного паралічів.</p> <p>4. Підготувати реферат «Проблема діагностики рухових порушень мовлення у дітей раннього віку».</p> <p>5. Замалювати схему будови рухів по М.А. Бернштейну.</p>	2

		6.Позначити на схемі види апраксій та атаксій.	
6	6	Синдроми ураження екстрапірамідної системи. <i>Завдання.</i> 1. Скласти схему основних розладів екстрапірамідної системи. 2. Визначити принципи класифікації гіперкінетичних станів (за характером виникнення, руховим малюнком, розповсюдженістю).	2
7	7	Порушення загальної чутливості. <i>Завдання.</i> 1. Замалювати основні типи чутливості.	2
8	8	Агнозії. <i>Завдання.</i> 1.Замалювати вогнище ураження різних видів агнозії: зорові, слухові, просторові, тактильні.	2
9	9	Дизартрія. <i>Завдання.</i> 1.Заповнити таблиці «Диференціація ознак дизартрії», «Вплив тону м'язів на характер звуковимови».	6
10	10	Афазія. <i>Завдання.</i> 1.Заповнити таблиці «Характеристика афазії», «Характеристика неврологічних розладів, супутніх афазії».	4
11	11	Порушення писемного мовлення <i>Завдання.</i> 1. Намалювати схеми «Функціональний склад письма та читання». 2.Заповнити таблиці «Характеристика дисграфій», «Неврологічні прояви дисграфії»	4
12	12	Алалія як системне недорозвинення мовлення <i>Завдання.</i> 1. Намалювати мозкові механізми сенсорної, моторної, сенсомоторної алалії.	4
13	13	Функціональні розлади мовлення <i>Завдання.</i> 1. Заповнити таблиці «Аналіз факторів виникнення заїкуватості», «Характеристика неврологічних проявів при заїкуватості». 2. Зробити порівняльний аналіз симптомів темпоритмічних розладів мовлення не судомного характеру.	2
		Усього	40

6. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	№ теми	Назва теми	Кількість годин
1	2	3	4
1	1	<p>Мозок та мовлення. Основні етапі дозрівання головного мозку <i>Завдання.</i> Підготувати інформацію «Роль рухового аналізатора у становленні та розвитку мовлення дитини (за М.М. Кольцовою)»</p>	4
2	2	<p>Будова головного мозку <i>Завдання.</i> 1. Здійснити порівняльний аналіз функцій великих півкуль, оформлений у вигляді таблиці; тези для доповіді «Функціональна асиметрія головного мозку та її значення». 2. Заповнити таблицю «Будова головного мозку» та підписати відділу мозку, визначити помилки. 3. Підписати малюнки та заповнити таблицю «Підкіркова область». 4. Заповнити таблицю «Теорія системної динамічної локалізації (мозкової організації) вищих психічних функцій (О. Р. Лурія)».</p>	10
3	3	<p>Мовленнєві центри <i>Завдання.</i> 1. Виділити зони, що реалізують імпресивне та експресивне мовлення. 2. Намалювати схему взаємозв'язків фізіологічних основ мовлення та мовленнєвих центрів.</p>	4
4	4	<p>Фізіологія черепно-мозкових нервів <i>Завдання.</i> Підготувати інформацію про методи та методику дослідження черепно-мозкових нервів.</p>	2
5	5	<p>Організація довільних рухів <i>Завдання.</i> 1. Підготувати інформацію про методику дослідження вроджених рефлексів. 2. Виділити зони уражень різних типів атаксій та апраксій.</p>	6
6	6	<p>Синдроми ураження екстрапірамідної системи <i>Завдання.</i> Підготувати інформацію про гіпер- та гіпокінетичні розлади екстрапірамідної системи шляхом перегляду відеороликів.</p>	6

7	7	Порушення загальної чутливості <i>Завдання.</i> Намалювати будову чутливого аналізатора.	4
8	8	Агнозії <i>Завдання.</i> Дібрати методи дослідження різних видів агнозій	2
9	9	Дизартрія <i>Завдання.</i> 1. Заповнити таблицю «Диференціація ознак дизартрії». 2. Намалювати експрес-схему клініко-неврологічної діагностики дизартрії.	5
10	10	Афазія <i>Завдання.</i> 1. Намалювати експрес-схему причин афазії. 2. Намалювати розташування вогнища ураження головного мозку при різних формах афазії.	5
11	11	Порушення писемного мовлення <i>Завдання.</i> 1. Намалювати розташування вогнища ураження головного мозку при дисграфії (аграфії), дислексії (алексії), акалькулії. 2. Намалювати функціональну структуру нейропсихологічних механізмів письма, читання, лічби.	4
12	12	Алалія як системне недорозвинення мовлення <i>Завдання.</i> 1. Намалювати мозкові механізми сенсорної алалії. 2. Намалювати мозкові механізми моторної алалії. 3. Намалювати мозкові механізми сенсомоторної алалії.	5
13	13	Функціональні розлади мовлення <i>Завдання.</i> 1. Намалювати експрес-схему причин заїкуватості. 2. Заповнити таблицю «Неврологічні ознаки заїкуватості».	3
		Усього	60

7. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальна навчально-дослідна робота є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання ІНДЗ прилюдним захистом навчального проекту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу «Неврологічні основи логопедії» – це вид науково-практичної роботи студента, яка містить результати дослідницького пошуку, висвітлює рівень опанування знаннями з неврологічних основ логопедії та практичними вміннями аналізувати досліджувану проблему, відображає певний рівень навчальної компетентності студента-бакалавра. З даної дисципліни студент виконує дві а індивідуально-дослідних завдання (творчі проекти) за результатами вивчення змістових модулів І, ІІІ.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена робота у межах навчальної програми курсу «Неврологічні основи логопедії», яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, практичних занять і охоплює значний обсяг змісту навчального курсу.

Види ІНДЗ.

- творчий проект на тему «Методи активізації мовлення при еферентній моторній формі афазії: невербальні; вербально-невербальні; вербальні»;
- творчий проект на тему «Фактор міжпівкульової взаємодії».

Презентації проектів готуються з використанням інтерактивної дошки.

Набрана кількість балів додається до загальної кількості балів.

Критерії оцінювання ІНДЗ (творчого проекту)

№ п/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети і завдань творчого проекту. Володіння понятійно-категоріальним апаратом.	2
2.	Критичний аналіз суті та змісту проблеми дослідження. Виклад фактів, ідей, результатів творчого пошуку в логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій і перспектив подальшого розвитку даного питання.	2
3.	Наявність обґрунтованої власної позиції, пропозицій щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив розвитку досліджуваної проблеми.	2
4.	Оригінальність представлених матеріалів.	2
5.	Креативність викладу матеріалу (з використанням мультимедійних технологій).	2
Разом		10 балів

8. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

➤ **методи усного контролю:** індивідуальне опитування, бліц-опитування, фронтальне опитування, співбесіда, доповіді.

➤ **методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; реферат, конспекти статей; практичні заняття; бліц-контроль, експрес-контроль.

➤ **комп'ютерного контролю:** презентації доповідей та творчих проєктів.

➤ **методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

9. СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ

Кількість балів	ЗМ 1			ЗМ 2					ЗМ 3				
	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13
Практичні заняття (26 б)	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Самостійна робота (16 б)	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Контроль знань (18 б)	7			6					5				
Поточний модульний контроль (30 б)	19			21					20				
ІНДЗ (бонусна)	10												
Модульна контрольна робота	10												
Підсумковий контроль (екзамен)	30												

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою академії	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

Перелік питань до екзамену:

1. Опишіть будову і значення стовбура мозку та порушення при його ураженні.
2. Розкрийте поняття "монопарез", "геміпарез", "парапарез", "тетрапарез", їх значення для діагностики порушень.
3. Опишіть будову і значення проміжного мозку та порушення при його ураженні.
4. Дайте клінічну характеристику афазичних порушень (локалізація поразки, диференціальна діагностика різних форм афазії).
5. Розкрийте сутність анатомічної та фізіологічної асиметрії великих півкуль головного мозку.
6. Дайте диференційну характеристику центрального та периферійного паралічу (парезу) при мовленнєвих порушеннях.
7. Розкрийте фізіологію дванадцяти пар черепно-мозкових нервів, їх значення для мовлення.
8. Дайте характеристику гіперкінезу; причини виникнення та вплив на мовлення.
9. Опишіть онтогенез розвитку головного мозку.
10. Розкрийте сутність нейропсихологічного синдрому вищих психічних функцій «апраксії».
11. Опишіть будову і значення середнього мозку.
12. Дайте клінічну характеристику розладів при алалії. Локалізація ураження. Динаміка розвитку мовлення дітей з алалією.
13. Розкрийте функції мовленнєвих центрів.
14. Опишіть симптоми ураження стріатума.
15. Опишіть діяльність функціональних блоків та структур мозку (за О. Р. Лурією)
16. Розкрийте сутність нейропсихологічного синдрому вищих психічних функцій «агнозії».
17. Опишіть локалізацію функцій у тім'яній долі.
18. Опишіть темпо-ритмічні розлади мовлення судомного характеру.
19. Опишіть локалізацію функцій у лобній долі.
20. Опишіть основні екстрапірамідні розлади.
21. Опишіть симптоми центрального паралічу.
22. Дайте характеристику алалії, як системному порушенню мовленнєвої діяльності .
23. Опишіть будову та функції підкіркової області.
24. Дайте клінічну характеристику алалічних розладів. Локалізація ураження.
25. Опишіть етіологію і патогенез заїкуватості.
26. Опишіть локалізацію функцій у потиличній долі.
27. Опишіть кірково-спинальний і кірково-бульбарний пірамідний шлях.
28. Розкрийте темпо-ритмічні розлади мовлення не судомного характеру.
29. Опишіть будову, значення, функції стовбура мозку, порушення при їх

ураженні.

30. Дайте клінічну характеристику сенсомоторної афазії.
31. Опишіть симптоми периферійного (в'ялого, атрофічного) паралічу.
32. Опишіть клінічну картину сенсомоторної алалії.
33. Опишіть клінічну картину бульбарної дизартрії.
34. Дайте загальну характеристику провідним шляхам.
35. Опишіть клінічну картину псевдобульбарної дизартрії.
36. Розкрийте сутність класичних досліджень П. Брока і К. Верніке.
37. Опишіть основні етапи дозрівання головного мозку.
38. Опишіть клінічну картину коркової дизартрії.
39. Опишіть локалізацію функцій у висковій долі.
40. Опишіть класичну картину екстрапірамідної та мозочкової дизартрії.
41. Опишіть організацію центральної регуляції рухів.
42. Розкрийте діяльність функціональних блоків за О. Р. Лурія.
43. Дайте клінічну характеристику формам афазії.
44. Опишіть симптоми периферійного та центрального паралічу.

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Анатомия человека: В 2 т. / Э. И. Бозняк, В. Я. Бочаров, М. Р. Сапин и др. – М.: Просвещение, 1996. – 80с.
2. Астапов В.М. Коррекционная педагогика з основами нейро- и патопсихологии / В.М. Астапов. – 2-е изд., испр. и доп. – М.:МПСИ; Воронеж : МОДЭК, 2010. – 232 с.
- 3.Бадалян Л.О. Невропатология: учебник для студ. дефект. фак. высш. пед. учеб.заведений / Л.О. Бадалян. – М.: Издательский центр «Академия», 2000. – 384 с.
4. Бадалян Л.О. Детская неврология. – М.: Медицина, 1984. – 452 с.
5. Бернштейн М.А. О построении движений / Н.А. Бернштейн. – М.: Медгиз, 1947. – 254 с.
- 6.Бизюк А. П. Компендиум методов нейропсихологического исследования: Метод. пособие. – СПб.: Речь, 2005. – 400 с.
7. Бизюк А. П. Основы нейропсихологии: Учеб. пособие. – СПб.: Речь, 2005. – 293 с.
8. Визель Т. Г. Основы нейропсихологии: Учеб. для студ. высш. учеб.заведений / Т.Г. Визель. – М.: АСТАстрель Транзиткнига, 2005. – 384 с.
9. Корнев А. Н. Основы логопатологии детского возраста: клинические и психологические аспекты. – СПб.: Речь, 2006. – 380 с.
10. Лазарева І.А. Неврологічні основи логопедії: навчально-методичний посібник для студентів дефектологічних спеціальностей. – Луганськ, 2005. – 132 с.
11. Лурия А. Р. Основы нейропсихологии: Учеб пособие для студ. высш. учеб. Заведений. – 3-изд., стер. – М.: Издат. Центр “Академия”, 2004. – 384с.
12. Лурия А.Р. Мозг человека и психические процессы / А.Р. Лурия. – М.:

Педагогика, 1963. – Т1. – 460 с. – Т2. – 240 с.

13. Микадзе Ю.В. Нейропсихология детского возраста: учебное пособие. – СПб.: Питер, 2013. – С. 46-85.

14. Пахомова Н.Г. Нейропсихолінгвістика: навч. посіб. для студ. спец. 7.01010501, 8.01010501 – «Корекційна освіта» / Пахомова Н.Г.; ПНПУ ім.В.Г.Короленка. – Полтава: ТОВ «Асмі», 2013. – 268с.

15. Семенович А. В. Нейропсихологическая диагностика и коррекция в детском возрасте: Учеб. Пособие для высш. Учеб. Заведений. – М.: Издат. Центр “Академия”, 2002. – 232 с.

16. Томіч Л.М. Невропатологія та неврологічні основи логопедії. Курс лекцій. / Л.М.Томіч. – Бердянськ: Вид. Ткачук О.В., 2010. – С.26-39.

17. Физиология человека: В 3 т. / Пер. С. Р. Шмидка, Г. Тевса. – М.: Мир, 1996. – Т.1 – 323 с., Т.2 – 314 с.; Т.3 – 228 с.

18. Хомская Е.Д. Нейропсихология : Учебник для вузов. 4-е изд. – СПб.: Питер, 2011. – 496 с.

Додаткова

1. Асатиани И.М., Белякова Л.И., Колачев И.О. Данные клинико-физиологических исследований детей дошкольного возраста, страдающих заиканием // Дефектология. – 1978. – № 1. – С. 25.

2. Ахутина Т.В. Нейролингвистический анализ динамической афазии. – М.: Изд-во МГУ, 1975. – 352 с.

3. Бадалян Л.О., Журба Л.Т., Тимонина О.В. Детские церебральные параличи. – К.: Здоровье, 1988. – 332 с.

4. Балонов Л.Я., Деглин В.Л., Черниговская Т.В. Функциональная асимметрия мозга в организации речевой деятельности / Л.Я. Балонов, В.Л. Деглин, Т.В. Черниговская // Сенсорные системы; Сенсорные системы и асимметрия полушарий. – М. : Просвещение, 1985. – С.99-114.

5. Бельтюков В.И. Взаимодействие анализаторов в процессе восприятия и усвоения устной речи (в норме и патологии) / В.И. Бельтюков. – М.: Педагогика, 1977. – 176с.

6. Выготский Л.С. Развитие высших психических функций. – М.: Просвещение, 1960. – 283 с.

7. Клиническая психология: Учебник / Под ред. Б. Д. Карвасарского. – СПб.: Питер, 2002. – 960 с.

8. Корсаков Н. К., Московичюте Л. И. Клиническая нейропсихология. – М.: Просвещение, 1987. – 47 с.

9. Левина Р. Е. Опыт изучения неговорящих детей (алаликов). – М.: Учпедгиз, 1961. – 98 с.

10. Леонтьев А.А. Язык, речь и речевая деятельность. – М.: Медицина, 1969. – 311 с.

11. Лурия А.Р. Высшие корковые функции. – М.: Медицина, 1962. – 421 с.

12. Менделевич В. Д. Клиническая и медицинская психология: Учеб. пособие / В. Д. Менделевич. – 5-е изд. – М.: МЕДпресс-информ, 2005. – 432 с.
13. Нейман Л.В. Анатомия, физиология и патология органов слуха и речи. М.: Просвещение, 1965. – 210 с.
14. Триумфов А.В. Топическая диагностика заболеваний нервной системы. – М.: Медицина, 1974. – 327 с.
15. Цветкова Л.С. Восстановительное обучение при локальных поражениях мозга. – М., 1972. – 176 с.
16. Цветкова Л. С. Нейропсихологическая реабилитация больных. Речь и интеллектуальная деятельность: Учеб пособие. – 2-е изд., испр доп. – М.: Изд-во Москов. психол. соц. Ин-та; Воронеж: Изд-во НПО “МОДЭК”, 2004. – 424 с.
17. Цветкова Л. С. Нейропсихология счета, письма и чтения: нарушение и восстановление. – М.: «Юрист», 1997. – 256 с.
18. Чуприков А. П., Линев А. Н., Марценковский Н. А. Латеральная терапия. – К.: Здоровье, 1994. – 176 с.

11. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

<http://bse.sci-lib.com/article080731.html>

http://www.pedlib.ru/Books/3/0246/3_0246-59.shtml

<http://doctorkids.ucoz.ru/publ/7-1-0-29>

<http://referats.net.ua/ru/view/11801>

<http://priroda.inc.ru/anatomij/1a.html>

http://www.mvschool.ru/atlas2.php?id_article=48